

Opinnäytetyö (AMK)
Kuvataiteen koulutus
2018

Mikko Paakkonen

JÄLKIÄ ELÄMÄSTÄ

TURKU AMK
TURKU UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kuvataide

2018 | 28 sivua

Mikko Paakkonen

JÄLKIÄ ELÄMÄSTÄ

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan katukuvien visuaalista luonnetta ja jättömaiden tärkeyttä sekä käydään läpi tagien ja graffitin historiaa lyhyesti 1960-luvun New Yorkista tämän päivän Euroopan kaupunkeihin. Tarkastellaan Suomen ja muun Euroopan erilaisuutta katukuvan visuaalisessa ilmeessä. Berliinissä radanvarsia täynnä luvattomia maalauksia, jotka ei häiritse kansalaisia, Helsingin puhtaaseen tai vähintään kontrolloidusti maalattuun ympäristöön. Luvallisen ja luvattoman graffitin erot, joka näkyy maalausten luonteessa sekä eri ympäristöissä elämän todisteina. Luvattomuus mahdollistaa vapauden samaan aikaan yhteiskunnan yrittäessä kontrolloida sitä. Olemme vapaita vain systeemin luomien raamien sisällä.

Mitä siis on vapaus? Luvattoman graffitin ja tarrojen sekä keikkajulisteiden olemassaolon vaikutus kaupunki ympäristöön ja viihtyvyyteen on suuri. Steriili ja kontrolloitu katukuva luo tunteen epäluottamuksesta ja osoittaa kansalaiselle, että hänet pidetään ruodussa. Pyrkimyksenä on avata lukijan ajatusmaailmaa näkemään luvattomasti tehdyt töhryt ja turhina sekä unohdettuina pidetyt paikat tärkeinä. Mielenkiintoiset ja pienet asiat elinympäristössämme ovat välttämättömiä yksilön vapauden kokemukselle. Kaupunkikulttuuri köyhtyy huomaamatta.

ASIASANAT:

tagi, graffiti, kaupunkikulttuuri, ympäristö, jättömaa, katukuva

BACHELOR'S | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Visual arts

2018 | 28 pages

Mikko Paakkonen

TRACES OF LIFE

This thesis is about visual nature of the street image and the importance of the so-called no man's lands. It goes through in brief of the history of tags and graffiti from the late 1960s New York to today's European cities. It looks at the difference between Finland and the rest of Europe in the visual look of the street image through my own experience. Writer tells you the places where he's been, what is there to be seen and experienced. From Berlin's scene full of unauthorized graffiti that doesn't disturb the citizens at all to a clean, or at least controlled street art scene in Helsinki.

Text tells about the differences between authorized and unauthorized graffiti, which is reflected in the nature of the paintings and tags. The affinity of subject to writer's own artistic work and the impact of the existence of an unauthorized graffiti on the city's environment and comfort. Thesis's goal is to open the reader's mind to see the importance and beauty of unauthorized tags and forgotten places in our living environment.

KEYWORDS:

tag, graffiti, no man's land, environment, street image, culture of the city

SISÄLTÖ

SANASTO	5
1 JOHDANTO	6
2 JÄLKIÄ KAUPUNGISSA	7
2.1 Tagit, ei vain töhryjä, vaan merkkejä ihmisistä ja ajasta	7
2.2 Tagien luonne	8
2.3 Julisteet ja tarrat	8
3 KOKEMUKSENI YMPÄRISTÖSTÄ	11
3.1 Työskentelyni ja sen suhde ympäristön estetiikkaan	12
3.2 Reissussa	13
4 TAITEELLINEN OPINNÄYTETYÖNI	27
LÄHTEET	28

KUVAT

Kuva 1. Katukuvaa Brysselistä. (Vehmas 2014).	14
Kuva 2. Ratapiha Belgiassa. (Vehmas 2014).	16
Kuva 3. Pois käytöstä otetun juna-aseman ihmettelyä aidanraosta. (Vehmas 2014).	18
Kuva 4. Minä (vas.) ja ystäväni Roope vallatun talon sisäpihalla Bruggessa, Belgiassa. (Heino 2014).	20
Kuva 5. Nuotio keskellä Berliiniä. (Paakkonen 2017).	24

SANASTO

Bommata: Tehdä tagi.

Tagi: Nopeasti, yleensä tussilla tai spraymaalilla tehty, nimikirjoituksen kaltainen kirjainyhdistelmä.

Paneli: Junan ikkunoiden alapuolelle maalattu graffiti.

(Isomursu & Jääskeläinen, 1998, 120-121.)

1 JOHDANTO

Kerrostalon ulkopinnan maali rapistuu, sen seinustalla nojaa rusehtavan harmaa sähkökaappi, jonka maalipinta tekee samoin. Pintojen alta näkyy alempaa maalikerrosta, seinässä raakaa betonia ja kaapissa puhdasta metallia. Näin on ollut jo reilun kolme vuotta, yhtenä aamuna sähkökaapissa oli musta jälki kuin penselillä tehty. Viikon päästä sähkökaapissa oli toinen samankaltainen jälki ja vaaleanpunaisella tehty kirjoitus. Samaa vaaleanpunaista oli ilmestynyt kerrostalon hilseilevään seinään. Seuraavana päivänä kaikki oli puhdasta.

Kirjallisessa opinnäytetyössäni tuon esiin kokemuksiani ja pohdintojani kaupunkitilan viihtyisyydestä ja visuaalisesta kontrollista. Tuon esiin näkökulmia puhtautteen sekä kuvien tekemisen luvallisuuteen. Pohdin sitä, millaisia ympäristöjä pidämme viihtyisinä. Olen käsitellyt aihetta taiteellisessa työskentelyssäni koko opiskeluni ajan installaation ja maalauksen keinoin. Kirjallisessa opinnäytetyössäni sanallistan tätä aihetta ja pohdin mahdollisia vaihtoehtoisia tapoja lähestyä sitä.

2 JÄLKIÄ KAUPUNGISSA

Kaupunkitilasta löytyy erilaisia jälkiä, eri tavoin tehtyjä tai syntyneitä. Kerrostalon kivijalassa olevat kosteuden tekemät kulumat sekä kalkkijäljet voivat olla kaupunkilaiselle itsestäänselvyys, eikä sellaiseen kiinnitetä huomiota. Kuitenkin kaikki nämä jäljet tekevät ympäristömme. Rapistunut betoniseinä luo kerroksia kaupungin visuaaliseen ilmeeseen, puuaidassa olevien ruostuneiden niittien ja keikka julisteiden jämien soittaessa rytmiä sen kanssa, töhrittyjen tolppien ja sähkökaap-pien antaessa komppisointuja niille. Tämä soitanta jää vain usein ihmisiltä kuule-matta. Käsittelen tässä luvussa erinäisten jälkien luonnetta ja tarkoitusperää, ha-vainnollistaen sanastoa ja käsitteitä.

2.1 Tagit, ei vain töhryjä, vaan merkkejä ihmisistä ja ajasta

Tagi on nopea nimikirjoituksen kaltainen merkki, joka tehdään usein joko tussilla tai spraymaalilla julkiseen pintaan. Tagien tekeminen alkoi 1960-luvulla New Yor-kissa, jossa nuoret kirjoittivat keksittyä nimimerkkiään oman naapurustonsa ka-duille. Usein nimimerkin perässä oli kadun numero missä tekijä asui. Jengiläiset merkkasivat niillä reviiriään ja teini ikäiset kirjoittivat merkkiään, ikään kuin vies-tiksi kavereilleen.

Taki 183 oli nuori, joka asui 183th streetillä Washington Heightsin kaupungin-osassa Manhattanilla. Hän työskenteli lähettinä metrolla kulkien kaikissa viidessä kaupunginosassa (Manhattan, Bronx, Brooklyn, Queens ja Staten Island). Työn aikana hän kirjoitti nimimerkkiään joka puolelle, myös junien sisä- ja ulkopintoihin sekä jokaiselle asemalle. 1971 New York Timesin journalisti otti selvää hänestä ja haastatteli häntä lehteen. Tämän jälkeen nuoret ymmärsivät asian voiman ja kokivat suurta ylpeyttä oman nimimerkinsä kuuluisuuden määrästä, tämä johti siihen, että useammat ja useammat halusivat nimimerkinsä näkyville. Nimimer-kin kuuluisuuden tavoittelusta tuli kilpailu ja kutsumus. Nuoret alkoivat kirjoittaa nimimerkkiään ympäri koko kaupunkia julkisiin kulkuvälineisiin ja rakennusten

seiniin. Eniten kirjoittaneista ja erikoisimpiin paikkoihin kirjoittaneista nuorista tuli omassa keskuudessaan kuuluisia ja jopa tietynlaisia kansan sankareita.

(Cooper & Chalfant, 1984, 14.)

2.2 Tagien luonne

Tagit ovat kirjottamista ja viestintää omassa ympäristössään. Jokaisella niitä tekevällä on oma tyyli niin kuin jokaisella, joka kirjoittaa on omaa käsialansa. Ne eivät pelkästään viesti sitä, missä kukakin on ollut, vaan niiden tyylistä voi päätellä monia asioita tekijästä tai hänen luomastaan alteregosta. Bommaamisessa ei ole sääntöjä, tai yhtä tapaa tehdä sitä. Ei isoja tai pieniä kirjaimia, kaikki voi olla sekaisin. Tägeista huomaa, onko se tehty omalla painollaan, vai väkisin muita tageja kopioiden? Onko tekijä ollut tekohetkellä päihtynyt? Onko tekijä rehellinen omalla tyyllillään, vai yrittääkö hän saavuttaa jonkin ihanteellisen, graffiti tyylin kirjaimiinsa? Onko tekijä tehnyt tätä paljon, sekä pitkän aikaa. Kulkeeko viiva luontevasti, vai töksähdellen, ja onko virheet tehty tahallaan? Tagit paljastavat tämän kaiken. Tagien tekemisen toistamisesta, tulee mieleen neuroottisuus. Uudestaan ja uudestaan, samoja keksittyjä sanoja. Viestejä tilanteista ja ihmisistä.

(Auri Sacra Fames, 2017, 109.)

2.3 Julisteet ja tarrat

Aina kun itse muistan, kaupungissa on ollut mainoksia ja ne ovat eri tavoin esillä riippuen siitä mikä organisaatio on mainoksen takana. Isojen yhtiöiden valomainokset ja suuret, tienvarsi mainospaikat ovat niille kenellä niihin on varaa. Pienemmän yrittäjän mainoskyltti seisoo ulkona liikkeen ollessa auki. Digitalisaation vahvistuessa mainonta on siirtynyt enenevässä määrin internettiin. Tämän seu-

rauksena suurin osa tapahtuma mainonnasta tapahtuu Facebookissa ja/tai muualla verkossa. Keikka julisteita ei enää näy julkisessa tilassa eikä pieniä tarroja liimailla lampputolppiin tai puistonpenkkeihin samoissa määrin kuin ennen ja jos näitä kuitenkin havaitaan, ne poistetaan. Tilalla on keltaiset tarrat ja kyltit, joissa lukee ”ilmoitusten kiinnittäminen kielletty”.

Teini iässä keräilin erilaisia flyereita, niistä oli useasti tehty myös isompi versio julisteena, jota on levitetty ympäri kaupunkitilaa. En suurimmaksi osaksi edes tiennyt mitä niillä mainostettiin, useimmiten jonkin artistin keikkaa, levyä, näyttelyä tai muuta vastaavaa tapahtumaa. Otin talteen visuaalisesti mielestäni hienoimmat ja ripustelin niitä huoneeni seinille. Minua kiehtoi ne koska ne olivat osa kaupunkikulttuuria, niistä näki mitä oli tulossa tapahtumaan tai olisi jo tapahtuneet. Tarroja, joita sai eri levy- ja skeittikaupoista tai joskus ravintoloiden vessoihin jätetyistä tarrapinoista tein arkistoni pahviseen kenkä laatikkoon. Funktio näille tarroille ei tietenkään ollut se, että ne päätyvät jonkin teini-ikäisen riihimäkeläispojan varastoihin vaan agendana oli mainostaa ja käyttää kaupunkilaisia sen välineenä, että he voivat liimailla saamiaan tarroja ympäri kaupunkia. Tätä ei enää näy Suomen kaupunkien katukuvassa ja se on mielestäni kaupunkikulttuuria köyhdyttävää.

Vuonna 2017 Turun kiinteistöliikelaitos käytti 50 000 euroa tehostettuun lyhtypylväiden valvontaan ja puhdistamiseen. Lyhtypylväistä poistettiin kaikkien pienten toimijoiden mainos tarrat ja julisteet. Tempaus oli osa Kaunis Turku kiittää-kampanjaa. Tarrojen ja julisteiden tilalle osaan lyhtypylväistä kiinnitettiin teksti, jossa luki ”Tämäkin tolppa pysyy pystyssä ilman julisteita ja tapahtumamainoksia. Kaunis Turku kiittää!”. Luvattoman tarran tai julisteen kiinnittäminen johtaa yhteydenottoon ja kehotukseen poistaa se. Jos toimija ei itse poista julistettaan seuraa siitä hänelle puhdistuskulu-maksu.

Pelkästään kampanjan nimessä alleviivataan jonkinlaista esteettistä ulkoasua julkisessa tilassa ja määritelmä kauniille on tullut tässä tapauksessa ylemmältä taholta. Teksti tolpissa on mielestäni kaksinaismoralistinen ja sarkastinen pään aukominen pienemmille toimijoille kaupungissa sekä samaan aikaan kaupunkikulttuuria halventava.

Miikka Rusi kirjoittaa Turun ylioppilaslehteen kirjoittamassaan artikkelissa asiasta ja on haastatellut vapaaehtoistoimin pyöritettävän Kirjakahvilan puheenjohtajaa ja tapahtuma järjestäjää Jara Pohjosta, joka kritisoi projektia ja sitä, miten kapeasti kaupunkitilan kauneus siinä määritellään. Harmaa kaupunkitila ei luo kuvaa elävästä kaupunkikulttuurista, eikä sitä tee myöskään isot kaupalliset mainokset. Esimerkiksi ulkomailla keikkajulisteiden määrä kaupungissa tai kaupungin osassa viestii suoraan sen vireydestä kulttuuritoimintaan. (Rusi, Turun ylioppilaslehti, 2017.)

Olen itse nähnyt saman matkustaessani Euroopassa. Berliinissä saattoi nähdä lampputolpan ympärillä, läpihalkaisijaltaan jopa metrin paksuudelta keikka julisteita. Tapahtuman päivämäärän mentyä, päälle laitetaan uusi juliste. Olen ottanut vanhoja keikka julisteita sieltä itse irti, niiden visuaalisen ulkoasun takia ja yksi somistaa parhaillaan keittiön seinää meillä kotona. Vielä enemmän julisteet tuovat elävyyttä kaupunki ympäristöön. En voi ymmärtää Kaunis Turku kiittä- kaltaisia projekteja, jossa haaskataan kaupungin rahoja ja sillä poistetaan visuaalisesti tärkeitä asioita ympäristöstämme.

3 KOKEMUKSENI YMPÄRISTÖSTÄ

Olen pienestä pitäen ollut kiinnostunut tageista ja graffiteista. Viehtymys vapau-
teen tehdä mitä haluaa, ilman kenenkään lupaa on ollut aina mielessäni. Oikeaa
vapautta. Visuaalista ilmaisua ilman kenenkään kontrollia. Junamatkat Riihimä-
eltä Helsinkiin olivat nenä ikkunassa tuijottamista, radan varsilta graffiteja bon-
gailien. Vasta vanhempana ymmärsin, kuinka puhtaat ne olivatkaan, kun vertasin
niitä lomamatkoilla nähtyihin radanvarsiin. Pariisi, Milano, Berliini, Kööpenhamina
- maalaukset ja tagit radanvarsilla sekä kaupungissa peittivät pintoja kolmessa
kerroksessa, noin viiteen metriin asti ja joskus korkeammallekin. ”Näitä ei oo
pesty ikinä!” ajattelin. Tuntui että ympäristö antoi luvan hengittää.

Luvallisia graffitit ja tagit ei ole missään, enkä niin haluaisikaan. Luvattomuus ja
yritys kontrolloida graffitia tekee siitä vapaata. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä,
että mielestäni sitä pitäisi visuaalisesti kontrolloida. Tunneleiden, sähkökaappien,
kerrostalojen julkisivujen, melumuurien ym. pesemistä voisi mielestäni rajoittaa.
Puhtaanapito vie rahaa yhteiskunnalta, taloyhtiöiltä ja yksityishenkilöiltä ja tekee
ympäristöstä mielikuvituksettoman, tylsän ja steriilin. (Helsingin kaupungin raken-
nusvirasto, 2006.)

Töhrinnän kohteeksi joutunut yksityisomaisuus on mielestäni eriasia. Esimerkiksi
henkilöauton tai omakotitalon kyljessä oleva tagi on mielestäni jo rajan toisella
puolella, ja ymmärrän täysin, että se halutaan puhdistaa. Tämän kaltaiset pinnat
eivät olekaan missään tapauksessa graffitin perus kohteita. Uskon että tällainen
yksityisomaisuus jätetään pääasiassa tekijöiden puolesta rauhaan. (EGS, Yle,
2018.)

Luvallisuus laittaa taidemuodon karsinaan. Kun osoitetaan paikka, minne saa
maalata, on automaattisesti otettu tekijöiltä vapaus pitää kaupunkia omana leik-
kikenttänään. Luvallisen projektin tuloksena tehty maalaus, joka kaunistaa kau-
punkikuvaa, on kiva ajatus, mutta siinä ei elä vapaus. Se ei ruoki kaupunkiympä-
ristön viihtyvyyttä muuten kuin visuaalisesti eikä aina niinkään. Tämän takia ha-
luankin katsoa rumaksi opittuja töhryjä toisesta näkökulmasta. Tagin energia ja
sielu on sen laittomuudessa ja visuaalisessa kielessä. Jokaisessa töhryssä on

oma käsialansa, joka tekee siitä aina tekijälle henkilökohtaisen, vaikka hän ei niin haluaisikaan. Humoristisen näköiset harakanvarvaskirjaimet puiston penkissä saavat hymyilemään. Välillä jopa väkivaltaisen tuntuiset, valuvat, ikään kuin rai-von vallassa tehdyt tekstit, lasisessa bussipysäkissä saavat tuntemaan anarkis-tista energiaa. Maali tai muste ei satuta ketään, koen että ihmiset voisivat katsoa asiaa enemmän sormien välistä ja avata mieltään sen hienoudelle.

3.1 Työskentelyni ja sen suhde ympäristön estetiikkaan

Muistan paikkoja, reittejä sekä tapahtuneita asioita usein näkemieni pintojen avulla. Kadunkulmassa ollut töhry tai töhryn puhdistusjälki kertoo aina jotakin. Joku on sen tehnyt tai pessyt, siihen on ollut jokin tarve. Se luo visuaalisia ker-roksellisuuksia kaupunkitilaan sekä niin sanottuihin epäpaikkoihin. Kun lisätään luonnollinen pintojen rappeutuminen, maalin halkeilu, kosteuden aiheuttama ruostuminen, ja uudestaan ihmisen epätoivoinen yritys peittää kaikkea tämän prosessin luomaa jälkeä, saadaan aikaa muistoja, jotka huokuvat pinnoista.

Työskentelyni maalauksen ja installaation kanssa nousee erilaisista paikoista sekä niistä löytyvistä asioista ja jäljistä. Erityisesti hylätyt rakennukset sekä jättö-maat herättävät mielenkiintoni. Jos löydän, kerään niistä materiaaleja teoksiini. Tämän hetken kaupungissa kaikkea yritetään mahdollisimman paljon kontrol-loida, myös elämisen jälkiä. Se ei kuitenkaan ole täysin mahdollista, ja siksi se kiehtoo minua.

Käytän maalauksessani tällä hetkellä betonia tai ruostunutta peltiä. Pelkkä pin-nan tekeminen on jo suuri osa maalausta. Tavoittelen mahdollisimman autent-tista pintaa, jota näen julkisessa tilassa tai jättömailla. Murenevaa betonia, rapis-tunutta maalia sekä puoliksi kuluneita töhryjä, joiden päälle maalaan oman jälkeni teokseen. Tarkoitukseni on nostaa esille sellaisten elämisen jälkien hienous, joita ihminen yrittää koko ajan enemmän ja enemmän hallita ja poistaa.

Installaatiollani pyrin tuomaan esille niin sanottuja epäpaikkoja sekä kulkemisen ja oleskelun kontrollointia kaupunkitilassamme. Koen epämiellyttäväksi elää ympäristössä, joka olisi steriili ja puhdas, ilman selkeitä merkkejä vapaudesta ilmaista itseään. Siksi hakeudun vaihtoehtoisiin paikkoihin ja haluan nostaa niiden tärkeyden sekä hienouden katsojan nähtäville installaatioissani.

3.2 Reissussa

Belgia 2014

Olen tehnyt töitä vuoden täysipäiväisesti. Työ ei ole oman alani työtä, joten tein sitä vain saadakseni rahaa. Tällainen ei inspiroi, vielä vähemmän se tukee taiteeni tekemistä. Nyt kuitenkin määräaikainen työsuhteeni loppui ja sain tehtyä tunteja sisään, että sain lopuksi muutaman viikon palkallisen loman. Olen odottanut tätä koko kevään. Maanantaina lähdemme parin kaverin kanssa reissuun, ja sitä olen ajatellut vuoden takaisesta reissusta lähtien.

Saavumme Brysseliin puoliilta päivin, lento lähti Helsingistä aikaisin aamulla, ja siinä oli monen tunnin vaihto Riikassa. Olemme kaikki uupuneita, toinen kaveristani on ollut baarissa edeltävänä iltana, ja hän on silmin nähden väsynyt. Matkustamme junalla kohti keskustaa, ja heti alamme havainnoida ympäristöämme. Erilaisia paikkoja radan varsilla, junavarikoita, jättömaita ja tyhjillään olevia makkasiinirakennuksia. Rautatieasemalle päästyämme mietimme loppu päivän kulkua.

Kuva 1. Katukuvaa Brysselistä. (Vehmas 2014).

- Kun on löydetty se hotelli ni otetaan kyllä pikku unet, muuten ei tuu mistään mitään.
  - Minä ainakin otan ekasta kiskasta bissen ja lähen vähän katoa mitä siinä ympärillä on.
  - Hae vaa, meikä ottaa kans vartin unet jaksaa sit pörrää yötä myöden.
- Hotelli löytyy vaivan kautta, kadut näyttävät kaikki samalta, ja jäimme kerran pois väärällä juna asemalla. Hotellin vastaanotossa, työntekijä kertoo meille, että tämän viikonlopun kaupungissa on seafood-markkinat, ilmeisesti jokin isokin tapahtuma ja kaikkialla turisteja. Onneksi meidän intressit eivät ole nähtävyyksissä tai näissä kyseisissä markkinoissa. Tarkoitus on pyöriä vailla päämäärää ja löytää erilaisia paikkoja, paikkoja joista keräämme muistoja. Ennen iltaa suunnittelemme mitä tehtäisiin.
- Vois lähtee kävelee rataa pitkin ja kattelee mestoja. Jos vaik ylihuomenna lähtis sit muualle.
  - Joo tehää niin, mut otetaan iisisti nyt ja käydään sit syömässä ku lähettään.

Alku illasta lähdemme ajelemaan metrolla. Hetken ajeltuamme jäämme pois, pyörimme hetken metroaseman lähiympäristössä ja toteamme, että ympärillä ei ole mitään erityisen mielenkiintoista. Puisto ja jokin pramea rakennus, luultavasti suurlähetystö tai oikeustalo. Päätämme lähteä takaisin päin ja suunnata hotellin läheisimmän juna-aseman vierestä paikallisjunaraiteiden suuntaisesti kävelemään. Noin kilometrin jälkeen tulemme säkkipimeään tunneliin. On outoa kävellä, kun näet vain hetken, välähdyksen verran eteenpäin, kun auto kiittää ohitse. Ketään ei ole missään. Tunnelin suulla näkyy tageja, jotka kertovat että täällä on käynyt muitakin. Sen jälkeen vasemmalla aukeaa teollisuusalue. Ei mitään erikoista: bensa-asema ja teollisuushalleja. Huomaamme portin, joka on auki tyhjälle alueelle ratasillan alle. Menemme siitä sisään, samaan aikaan pimyydestä sillan yli kulkee juna. Sen ikkunoista tuleva valo valaisee hieman sillan alustaa, missä kävelemme. Sillan alapuolella nousee soramäki, jonka päällä kulkee toinen rataosuus. Kiipeämme sen päälle. Ylhäällä aukeaa uskomaton näky yölliselle valtavalle ratapihalle. Kävelemme ratojen yli ja jäämme istumaan betonitasanteelle, radan ja verkkoaidan väliin. On aivan hiljaista.

Kuva 2. Ratapiha Belgiassa. (Vehmas 2014).

Otamme muovipussista oluet ja katselemme, kun ratapihan perällä monen sadan metrin päässä liikkuu veturi edestakaisin välillä kadoten pimeyteen kauempana olevan toisen sillan taakse. Kaksi junasiivoojaa tulee ulos yhdestä vauhasta, ja he lähtevät pois ratapihalta roskasäkit olallaan. Edelleen hiljaista. Kaukana oikealla näkyy ajovalot. Katselemme kun ne tulevat pikkuhiljaa rataa pitkin kohti. Junan lähestyessä alamme miettimään piiloutumista.

- Pitäiskö mennä vähän jemmaan, ku toi menee ohi. Ei säikäytetä kuskia ku ollaan täs radan vieressä.

Menemme kyykkyyn betonitasanteen viereen. Hiljaisuuden leikkaa valtava jyllinä, kun juna vyöryy ohitsemme. Ikkunoista loistava valovälke valaisee meidät ja radan viereisen kasvuston vehreyden. Täydellinen hiljaisuus jatkuu sekunneissa, kun juna lipuu kauemmas, lähelle seuraavaa asemaa. Istumme vielä

hetken ja katselemme oranssissa natriumvalossa kylpevää ratapihaa. Parin metrin päässä vipeltää rotta. Hyi helvetti. Vähän ajan päästä auto ajaa takavarsemmalla ratojen toista puolta varikolle. Luultavasti joku, joka ei haluaisi meidän olevan täällä. Mietimme poistumista paikalta.

- Vois lähtee menee, jos toi on joku vartija tai jotain ni ei tuu mitää sanomista.
- Joo toi ei kyl välttämättä ees nää tänne, mut kello on jo aika paljon. Ollu pitkä päivä kuitenkin.
- Mul on viel yks bisse, voidaan jakaa se matka kaljaks?

Kävelemme samaa reittiä pois. Muutaman kilometrin matka tuntuu pitkältä, koko päivän kävelemisen jälkeen. Jäämme odottamaan raitovaunua ensimmäiselle pysäkillle, joka tulee vastaan. Noin vartin odottelun jälkeen tajuaamme, että kello on niin paljon, että raitiovaunut eivät kulje enää. Kävelemme uupuneina pitkän matkan hotellille, ja nukahdamme kuin tainnutetut huoneeseen päästyämme.

Seuraavat päivät kulkivat erilaisia paikkoja koluten, yhden kokonaisen päivän vietimme aurinkoisella ratapihalla ilman ruokaa ja mukanaamme aivan liian vähän juotavaa. Läheisen asuinalueen kiertänyt jäätelöauto oli silloin pelastuksemme.

Kuva 3. Pois käytöstä otetun juna-aseman ihmettelyä aidanraosta. (Vehmas 2014).

Toinen ystäväistäni on saanut yhdeltä kaverilta paikallisen hepun puhelinnumeron. Hän ei asu Brysselissä vaan noin tunnin junamatkan päässä pohjoiseen päin, rannikolla. Päätämme soittaa hänelle.

- Vois soittaa sille jäbälle kenen numeron sait ja mennä moikkaamaan tutustuu vähän uusiin ihmisiin.
- Joo venaa mä soitan sille, kattoo et vastaaks se ees.
- Hello! We are the guys from Finland. I think my friend has sent you a textmessage telling about us. Would you like to meet and hang out with us or something.
- Yeah yeah, it would be nice, but I don't have any free time, I just got new job and I don't want to fuck it up. But if you like I can ask for a friend to show you guys around. If you want to come here to Brugge by train. I think you can sleep at he`s place and do whatever.
- Yeah nice! I text you when our train is there.

– Ok, bye!

Matkaamme junalla noin tunnin ja saavumme Bruggeen. Kaveri on meitä autolla vastassa ja pahoittelee, että ei itse voi jäädä meidän kanssa viettämään iltaa, koska hänellä on aamulla aikaisin töitä. Hän vie meidät kaverinsa luo keskustaan. Asunto on vallatussa talossa, joka on maalattu kauttaaltaan tagein, sisältä ja ulkoa. Sähköt ei toimi alakerrassa, se on kuin synkkä kellari. Yläkerrassa on kaksi huonetta, toisessa asuu meidän kaverimme kaveri ja toisessa hänen kämppiksensä. Mielenkiintoinen tapa elää, ajattelin. Itse nautin vapaasta ympäristöstä, mutta tarvitsen jonkinlaisen rauhan ja pakolliset mukavuudet kuten lämmityksen omaan asuntooni. On mielenkiintoista nähdä, miten ihmiset haluavat elää ja kokea omaa ympäristöään. Aina asuminen ja eläminen ei ole itse valittua vaan pakon luomien tilanteiden tuottamaa tulosta.

Tämä heppu oli itse tyytyväinen omaan elinympäristöönsä ja tapaansa elää. Kyseisen henkilön asunto oli hänelle väliaikainen, niin kauan kuin hän halusi olla tässä maassa ja tässä kaupungissa. Todellinen kulkuriluonne. Hän sanoi vaihtavansa paikkaa, tasaisin väliajoin.

Kuva 4. Minä (vas.) ja ystäväni Roope vallatun talon sisäpihalla Bruggessa, Belgiassa. (Heino 2014).

Lähdimme viettämään iltaa kaupunkiin, istuimme suuren keskiaikaisen kirkon edessä hetken, mutta se ei ollut meidän intressiemme mukainen paikka. Paikka oli kaunis ja turistiystävällinen, sieltä jäi lähinnä mieleen todella humalassa olleet brittituristit. Päätimme lähteä kävelemään ja katselemaan muunlaisia paikkoja. Kävelimme pitkän matkan raiteille ja pienelle ratapihalle. Fiilistelimme siellä hetken ja katsoimme ohi kulkevia tavarajunia. Yöllä kävelimme takaisin ja menimme nukkumaan kylmään asuntoon rommihuikkien meitä välillä lämmitäten. Nukuimme rivissä istuma asennossa sohvalla pari tuntia, ja lähdimme aamun ensimmäisillä junilla takaisin Brysseliin. Alle vuorokauden mittainen reissu tutustumaan uuteen paikkaan ja uuteen ihmiseen oli silmiä avaava ja ajatuksia herättävä. Miten kukin elää ja mitä ihminen tarvitsee elinympäristöltään? Onko se pelkkää mukavuutta ja turvallisuutta vai värikkyyttä ja inspiroivaa kokemusta?

Berliini 2017

- Otetaan bussi lähimmälle S-juna pysäkille ja lähetää rundaa!
- Pitäiskö kamat viedä eka hostellille?
- Ei vielä, sinne pääsee vasta kahdelta, meil on kolme tuntii aikaa, käydään hakee muutama bisse ja vedetään vaik ringi-juna ympäri.

Näin alkoi lomamatka ystäväni kanssa. Junalla ajeluun ei riittänyt ensimmäinen kolme tuntia, vaan kello kiepsahti ympäri. Me halusimme löytää jotain ja nähdä kaikki, mitä siellä oli. Kokonainen kaupunki museona, joka huutaa: ”tuu kokemaan tää kaikki!”. Nyt en tarkoita Berliinin muuria tai TV-tornia, vaan radanvarsia, hylättyjä veturihalleja, sillan alusia ja tyhjillään olevia sisäpihoja. Ympäristöä, joka huokuu energiaa, toimintaa ja inspiraatiota. Ilmapiiiriä, josta huokuu tietty välinpitämättömyys ympäristöön, hyvällä tavalla. Ympäristö, jossa pelkkä oleminen riittää saavuttamaan tunteen, että kokee jotain. Sellaisia löytyi Berliinistä.

- Jäädän tälle pysäkille, mun on pakko päästä kuselle.
- Vittu mä en kyl tajuu jätkää, sä kuset ihan mihin vaa.
- Nii no pakko, ku on hätä!

- Jäädän samal tähä vähäks aikaa sittaa, jos näkis vaik panelit.

Puolen tunnin istumisen jälkeen ohi rullaa juna, jonka kylki on kauttaaltaan bom-
mattu hopealla spraymaalilla.

- Jengi varmaan luulee et toi on jotenki helppoo tai ok tääl, ku tätä näkee koko ajan.
- Jep mut varmaan viel enemmän tääl koitetaan saada tekijöitä kiinni, ku se on tääl niin yleistä.
- No luulis, mut siistiä et ei kuitenkaa buffata samalla lailla. Jotenki noi duunitki saa olla rauhassa, ainaki seinissä.
- Joo eikä kukaan oikeen maalaa toistensa ylikään, niinku arvostetaan sitä tekemistä.

Viikonloppu kulkee eri paikkoja etsiessä, valvoessa ja kävellessä pitkiä matkoja, jotta löytäisimme erilaisia ympäristöjä. Tyhjiä kerrostaloja, jättömaita radanvar-
silla ja siltojen alusia, joita kodittomat pitää kotinaan. Näissä paikoissa oleilua ja ihmettelyä. Kokemukseksi riitti se, että joku paikka oli ”siisti mesta”.

- Meijän hostellin lähellä on sellanen tyhjä sisäpiha, siin yhes talos var-
maan asuu jotain jengii mut ei niit ilmeisesti kiinnosta mitä siin pihal tee-
kee. Noi yhet on siel nytki, tulkaa siihen sitku kerkeette. Siin on pari
kauppaakin ihan lähellä, voi hakee bissee ja safkaa jos mieli.
- Joo me tullaan mikä siin on lähin metris?
- Senefelderplatz tais olla, tää on aika lähellä keskustaa.
- Joo meil menee täs jonkun aikaa me ollaan jossain tääl jossain ringi-ju-
nan ulkopuolella mut nähään siel jossain vaiheessa.

Parin tunnin päästä saavutaan paikalle, on reissun viimeinen ilta, on juhlat tie-
dossa. Iso kerrostalojen sisäpiha aukeaa vilkkaalta kadulta, vain parinkymme-
nen metrin päässä siitä, seinien toisella puolella, on aivan rauhallista. Seinät on
moneen kerrokseen asti maalattu, rännin vieressä näkyy tageja, noin kahdek-
saan metriin asti. Joku on kiivennyt aina korkeammalle ja korkeammalle ränniä,
saadakseen oman kirjoituksen ylimmäksi. Talojen kattojen rajassa on suuriko-
koisia telamaalilla tehtyjä kirjaimia. Talot ovat viidestä yhdeksään kerrosta kor-
keita, osa niistä on asutettuja, osa on tyhjiillään. Tila on aukea ja täynnä eriko-
koisia betoniseiniä, luultavasti jonkun puretun rakennuksen betonijalka. Seiniä

on maalattu monia vuosia, sen näkee siitä, että maalikerrokset rapistuvat ja jos-
sain kohtaa on pelkkää maalintekemää kerrostumaa noin kaksi senttiä. Yh-
dessä nurkassa on iso kasa tyhjiä spraymaalipurkkeja ja muutama lastauslava.

- No huhhu ei uskois et ollaan näin lähellä keskustaa ja tota katua.
- Jep tääl on pari sohvaakin, me ollaan tultu tänne melkei joka aamu hen-
gaa ennen ku ollaan lähetty mihkää. Täs juotu aamu kahvit sohvalla.
- Ei vittu klassinen, astuin ihmispaskaan!
- Hahah perus, tääl asuu varmaan jotai jengii, tos on hyvä sateen suoja
mis on jotai patjoja.
- Mä jätän kamat tähän ja lähen hakee bissee tost kaupasta, ootteks täs
jos mä tuun koht bäkkiin.
- Joo kyl, tuo mulleikki muutama samalla, tos on jotai kolikoita. Ota kylmäst
jos löytyy.

Ilta etenee olutta juoden ja juhlien, jossain vaiheessa betoniseinien ympä-
röimällä pikku pläntillä laitetaan nuotio, joka muuttuu pikkuhiljaa kokoksi. Las-
tauslavat roihuavat ja tyhjät spraymaali purkit räjähtelevät liekeissä. Olemme-
keskellä kaupunkia.

Kuva 5. Nuotio keskellä Berliiniä. (Paakkonen 2017).

- Koht tulee kytät se on ihan varma, voi tääl vapaasti olla mut ihme jos ei koht joku tuu sanoo jotai.
- Jep, ollaan kuitenkin ihan ton ison kadun vieressä ja tos yhes talossa ainakin asuu joku, siel on valot päällä.
- Ihan sama jos tulee! Sammutetaan toi sit ku lähetään tai sit jos joku tulee.

Meno jatkuu tunteja, lopulta kokko alkaa hiipumaan. Kukaan ei tullut sanomaan mitään, ei edes kukaan ympärillä olevien talojen asukkaista. Lähdemme metrolla lähemmäs hostellia yrityksenä jatkaa ilakointia, kunnes yö päättyy väsymykseen ja lähdemme nukkumaan.

Ilta oli aivan samanlainen kuin kaikki muutkin illat ystävien kanssa, ympäristö oli vain eri. Tämänkaltaista vapautta ei yleensä ole, ja se teki juhlistamme erityisen.

Seuraavana aamuna lähden yksin hostellilta. Muutama tunti aikaa ennen lentokentälle lähtöä. Haen aamiaisen mukaan läheisestä kahvilasta, kun tulen ulos, näen sillan päällä maalatun metron kulkevan ohi. Vapauden kokemus ei rajaudu vain iltaan, vaan sama olo on läsnä heti aamulla ulos astuttua. Matkustan metrolla ja S-junalla Gesundbrunnenin pysäkille, ja menen istumaan asemalaiturille. Istun reilun tunnin verran ja katselen ohimeneviä junia, joista on useat maalattu. En haluaisi Suomeen, siellä tuntuu ahtaalta.

Lennon jälkeen otan junan Helsinki Vantaan lentokentältä Pasilaan, jossa vaihdan junaa Turkuun menevään junaan. Istun junassa, koen vastahakoisuutta ja turhautumista ympäristööni vain parikymmentä minuuttia lennon laskeutumisen jälkeen. Toisaalta, odotan, että pääsen kotiin lepäämään raskaan vaikkakin hauskan reissun jälkeen, mutta samaan aikaan en haluaisi olla täällä, tällaisessa ympäristössä. Junan ikkunasta näkyy puhtaaksi pestyä harmaata betonia kilometri toisensa perään. Jossain vaiheessa se vaihtuu puhtaaksi tummanharmaaksi peltimölyaidaksi. Juna pysähtyy Martinlaakson asemalle.

Katson ikkunasta asemaa, joka on kauttaaltaan maalattu organisoidusti. Kivoja kuvia ja kuvioita erilaisin värein, sielutonta ja jäykkää. Näkisin mieluummin mustavalkoista rujoa graffitia suoraan sotkettuna noiden teosten päällä kuin suunnitelmallista katutaideä. Ajattelen että: Kai tämä on parempi kuin pelkästään puhtaat pinnat, joita koko ajan syynätään. Seuraava asema on samanlainen ja myös seuraava. Ikään kuin jokin buumi näennäisestä vapaudesta ja inspiroivasta ympäristöstä. Missä näkyisi tagien energia ja graffitin syvin olemus, hallitsemattomuus. (Streetart vantaa. 2018.)

Junassa Turkuun maalaismaiseman lisäksi huomaan, että sillan aluksessa, jossa lähtiessäni oli maalaus, on nyt vain puhdas pinta. Sillan alunen, joka on keskellä peltoa. Turhautumiseni kasvaa. Pääsen Turun asemalle, jatkan matkan kotiin kävellen. Kaikkialla on puhdasta, sähkökaapeissa muutamia tageja. Jokirannassa kävellessäni näen keski-ikäisen kaupungin työntekijän turvaliiveissä lampputolpan vieressä raaputtamassa tupakka-askin kokoista tarraa irti tolpasta. Siinä hän hinkkaa tolpan kylkeä pienellä metallilastalla ja on varmaan käynyt päivän aikana kadun muutkin tolpat läpi lastansa kanssa. Tässä vaiheessa minua alkaa kirjaimellisesti vituttaa. Pudistelen päätä ja sanon ääneen itsekseni: ”Pidetään Turku siistinä.”

4 TAITEELLINEN OPINNÄYTETYÖNI

Edellä tekstini teemat liittyvät taiteelliseen työskentelyyni siten, että käsittelen teoksissani konseptista irrottamista, miten jokin asia koetaan galleriatilassa hienona ja mielenkiintoisena, kun taas kadulla, kerrostalon julkisivuun tehty samankaltainen asia ärsyttää, eikä sitä edes yritetä ymmärtää. Maalaan abstrakteja sekatekniikkamaalauksia betonille ja metallille, pyrin luomaan autenttisia pintoja, jonka kaltaisia näen julkisessa tilassa. Maalauksiin upotan puoliksi kuluneita ja pestyjä töhryjä sekä maalaan omalla ilmaisullani ajatuksen maalin pois pesuvaiheista. Installaatioissani haluan tuoda esille vaihtoehtoisten paikkojen hienouden ja visuaalisen ilmeen; toisen roska on toisen aarre -käsite kuvaa installaatioitani parhaiten.

Taiteellisessa opinnäytetyössäni sekoitan nämä kaksi mediaa. Yritän irrottaa galleriatilassa olevan teoksen konseptistaan sulkemalla sen katsojalta aitoja käytäen. Teos käsittelee kulkemisen rajoittamista ja asiatonta oleskelua erilaisissa paikoissa, urbaanissa ympäristössä. Maalauksessa on ikään kuin kiinnostava seinän pätkä, jossa on maalikerroksia pitkältä ajan jaksolta, merkkejä sen vieressä käyneistä ihmisistä, heidän tekemistään kirjoituksista ja jäljistä. Katsoja ei pääse katsomaan sitä läheltä, vaan hänen on tyydyttävä kurkkimaan aidan raosta, eikä hän pysty itse jättämään jälkeä siihen ympäristöön.

LÄHTEET

Auri Sacra Fames. Graffiti Writing Magazine. No.5 2017.

Chalfant, H. & Cooper, M. 1984. Subway Art. London and New York: Thames and Hudson

Graffititaiteilija EGS. Yle. Puheen aamu. 15.1.2018. Viitattu 15.10.2018 <https://areena.yle.fi/1-4333363>.

Helsingin kaupungin rakennusviraston erillisprojektit. 2006. Siisti stadi ja Stop töhryille. Viitattu 15.10.2018. https://www.hel.fi/hel2/hkr/toimintasuunnitelma2006/erillisproj_01.html.

Isomursu, A. & Jääskeläinen, T. 1998. Helsinki Graffiti. Helsinki.

Portfolio julkisista muraaleista Vantaalla. 2018. Viitattu 16.10.2018 <https://www.streetartvantaa.com/portfolio>.

Rusi, M. 2017. Lyhtypylväästä tuli kaupunkikulttuurin taistelukenttä: Turku siivoaa pienten toimijoiden mainokset pois katukuvasta. Turun ylioppilaslehti 15.05.2017. Viitattu 10.10.2018 <https://www.tylkkari.fi/kulttuuri/lyhtypylvaasta-tuli-kaupunkikulttuurin-taistelukentta-turku-siivoaa-pienten-toimijoiden>.

